

УДК 003.083:629.73(045)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/36-1-20>

Алла ГОЛОВНЯ,

orcid.org/0000-0002-0478-264X

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської філології і перекладу

Національного авіаційного університету

(Київ, Україна) *allagolovnia2017@gmail.com*

Анна ЩЕРБИНА,

orcid.org/0000-0001-7500-2324

викладач кафедри англійської філології і перекладу

Національного авіаційного університету

(Київ, Україна) *anna.shcherbyna@npp.nau.edu.ua*

Любов ГАСТИНЩИКОВА,

orcid.org/0000-0002-2177-9506

старший викладач кафедри англійської філології і перекладу

Національного авіаційного університету

(Київ, Україна) *liubov.hastynshchykova@npp.nau.edu.ua*

АБРЕВІАТУРИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ АВІАЦІЙНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ: ШЛЯХИ УТВОРЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Статтю присвячено аналізу шляхів утворення абревіатур в сучасній авіаційній терміносистемі, а також особливостей їх функціонування. Об'єктом дослідження було вибрано термінологічні абревіатури з авіаційних словників, способи їх утворення та варіанти розшифрування під час перекладу фахових текстів авіаційного спрямування. Для аналізу використано авіаційні термінологічні абревіатури загальною кількістю 1 365 (Англійсько-український словник авіаційних термінів Р. Гільченка) і 1 278 (Англо-російсько-український тлумачний словник укладачів В. Бабака та В. Харченка).

Визначено, зокрема, структуру авіаційних абревіатур; проаналізовано дослідження науковців стосовно перекладу термінологічних абревіатур в авіаційній галузі. Визначено основні вимоги до утворення та функціонування термінів в науково-технічних текстах авіаційної галузі. Проведено аналіз чинників активізації процесу компресії авіаційних термінологічних словосполучень. Аналіз позицій зарубіжних і вітчизняних дослідників щодо розшифрування термінологічних абревіатур під час перекладу текстів авіаційної галузі уможливив виявлення певних закономірностей утворення абревіатур та встановлення того, що означає кожна літера окремо і якому повному терміну відповідає абревіація загалом.

Користуючись результатами дослідження, можемо з вірогідністю визначити слова, які відповідають літерам скорочення, пробуючи визначити його значення, якщо воно невідоме. Проведено частотний аналіз відповідності літер, що входять до складу термінологічної абревіатури, термінам. Порівняльний аналіз кількості відповідностей показав, що загалом кількість слів, що входять до складу термінологічних абревіатур, в обох словниках майже однакова, за винятком деяких слів, які повністю відсутні в другому словнику. Отже, знайомство з основними закономірностями абревіації в авіаційній галузі та принципами утворення скорочень значно полегшує задачу розуміння та перекладу цих скорочень.

Ключові слова: авіаційна галузь, термінологічна одиниця, абревіатура, скорочення, термін.

Alla GOLOVNIYA,

orcid.org/0000-0002-0478-264X

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of English Philology and Translation

National Aviation University

(Kyiv, Ukraine) *allagolovnia2017@gmail.com*

Anna SHCHERBYNA,

orcid.org/0000-0001-7500-2324

Assistant Lecturer at the Department of English Philology and Translation

National Aviation University

(Kyiv, Ukraine) *anna.shcherbyna@npp.nau.edu.ua*

Liubov HASTYNSHCHUKOVA,
orcid.org/0000-0002-2177-9506

Senior Lecturer at the Department of English Philology and Translation
National Aviation University
(Kyiv, Ukraine) liubov.hastynshchukova@npp.nau.edu.ua

ABBREVIATIONS IN MODERN ENGLISH AVIATION TERMINOLOGICAL SYSTEM: WAYS OF FORMATION AND FEATURES OF FUNCTIONING

The article is devoted to the analysis of the ways of abbreviations' formation in the modern aviation terminological system, as well as the peculiarities of their functioning. Terminological abbreviations in aviation dictionaries were chosen as the object of the study, methods of their formation and deciphering options when translating professional texts of aviation. For the analysis, there were used aviation terminological abbreviations in total – 1 365 (English-Ukrainian dictionary of aviation terms Gilchenko R.) and 1 278 (English-Russian-Ukrainian dictionary by Babak V. and Kharchenko V.).

In particular, the structure of aviation abbreviations was determined; the research of scientists on the translation of terminological abbreviations in the aviation industry was analyzed. The basic requirements to the formation and functioning of terms in scientific and technical texts of the aviation industry are determined. The analysis of activation factors of aviation terminological phrases compression process is carried out. The analysis of the positions of foreign and domestic researchers on the decipherment of terminological abbreviations in the translation of aviation texts made it possible to identify certain patterns of abbreviations and establishment, which means each letter separately and which full term corresponds to the abbreviation as a whole.

Using the results of the study, it is possible to determine with probability the words that correspond to the letters of the abbreviation; trying to determine its meaning if it is unknown. The frequency analysis of correspondence of the letters which are a part of a terminological abbreviation to terms is carried out. A comparative analysis of the number of correspondences showed that in general the number of words that are part of the terminological abbreviations in both dictionaries is almost the same, except for some words that are completely absent in the second dictionary. Therefore, familiarity with the basic laws of abbreviation in the aviation industry and the principles of abbreviations is much easier to understand and translate these abbreviations.

Key words: aviation branch, terminological unit, abbreviation, abbreviation, term.

Постановка проблеми. Бурхливий розвиток авіації у ХХ ст. привів до різкого збільшення сфери застосування авіації в різних галузях діяльності людини, що позначилось на якості світових стандартів професійної підготовки пілотів, зокрема мовної компоненти. Виникнення аббревіатур в англійській письмовій мові традиційно відносять до ХV ст. Літературні пам'ятки свідчать про те, що вже у ті часи широко використовувались скорочення різних типів. Аббревіатури являють собою мовні одиниці, що сприяють оптимізації процесу комунікації. Вони є словами, хоча й своєрідними, які можуть самостійно йменувати об'єкти і явища реальної дійсності та виступати одним із засобів людського спілкування. Терміни є важливим аспектом будь-якої мови, спеціалізованої в певній сфері діяльності. Не є винятком авіаційна «субмова» англійської мови. Відповідно до думки І. Асмукович, уже протягом двох століть триває упровадження та формування термінології у сфері авіації. Цей етап також відображає весь нелегкий процес розвитку самої авіації, починаючи від запуску повітряних куль та закінчуючи польотами кораблів космічного масштабу (Горанцян, 2019).

Складність семантики аббревіатур обумовлена, з одного боку, набором семантичних диференційних

ознак, співвіднесених з різноманітними якостями і властивостями об'єкта, що відтворюється. З іншого боку, план змісту слова формується під впливом лінгвістичних та нелінгвістичних чинників.

Поява аббревіатур та їх активний ужиток в авіаційній галузі виникають у зв'язку з можливістю актуалізувати слово до завершення його звучання, отже, скоротити повідомлення без особливої втрати розуміння загального змісту тексту. Аббревіатури передбачають знання теми повідомлення та принцип кодування.

Отже, стаття присвячена одному з найактуальніших питань, а саме визначенню обумовленого контексту, а також комунікативних намірів суб'єктів. Під час вивчення особливостей створення авіаційних термінологічних аббревіатур особлива увага приділяється аналізу складових елементів аббревіатури та визначенню способів відтворення таких мовних одиниць. Для повного усвідомлення процесу аббревіації важливу роль відіграють не лише психолінгвістичні особливості, але й власне лінгвістичні, що будуть розглянуті нижче.

Аналіз досліджень. Проблеми аббревіації як специфічного явища і проблеми особливостей аббревіації в сучасній англійській мові привертали увагу багатьох дослідників. Ці проблеми

розглядаються в численних статтях та наукових працях українських та зарубіжних авторів. Спостереження багатьох дослідників свідчать про те, що на цій стадії суспільного розвитку немає таких літературних мов, у яких би не було тих чи інших структурних різновидів аббревіатур. Мабуть, жодне явище у словотворі, лексиці, стилістиці не привертало стільки уваги й водночас не викликало стільки суперечностей і справжніх мовних баталій, як аббревіація та аббревіатури. У вітчизняній науці питаннями термінологічних аббревіатур в авіаційній галузі займалися такі вчені, як Л. Халіновська, Г. Єнчева, Л. Туровська, О. Москаленко, М. Варенько, О. Ковтун.

Хоча в авторитетних джерелах уже констатовано, що у сучасному мовознавстві «теоретично визначено специфіку аббревіатур як особливого типу слів, їхні морфологічні, мотиваційні й інші властивості», змушені зауважити, що така думка є лише бажаною, а не реальною. Розбіжності в поглядах стосуються переважно виявлення й визначення мовної природи цього явища, його джерел і причин появи, встановлення класифікаційних ознак, місця серед інших явищ з точки зору культури мови, доречності в мові тощо. Усі одиниці в мові, поштовхом до появи яких слугувало скорочення їхніх повних первісних відповідників, об'єднано терміном «аббревіація» (Щербина, 2020: 80).

Мета статті полягає у дослідженні аббревіатур в англомовних науково-технічних текстах авіаційної тематики та аналізі особливостей їхнього утворення та функціонування.

Виклад основного матеріалу. Головною особливістю науково-технічного тексту є точний і повний виклад матеріалу за майже повної відсутності тих виразних елементів, які використовуються в художній літературі і які надають мові емоціональної насиченості, здійснюється акцент на логічний, а не на емоційно-чуттєвий бік висловлювання. Автори науково-технічних текстів авіаційної галузі мають виключити можливість довільного трактування речень, що потім будуть перекладатися задля набуття статусу нормативно-правового документа, внаслідок чого в технічній авіаційній літературі майже не зустрічаються такі виразні засоби, як метафори, метонімії та інші стилістичні фігури.

Це приводить до того, що науково-технічний текст авіаційної галузі видається дещо сухим, позбавленим елементів емоціонального забарвлення. Проте слід зазначити, що за всієї своєї віддаленості від живої розмовної мови, багатой на виразні засоби, науково-технічний текст має певну

кількість нейтральних за забарвлених фразеологічних сполучень авіаційно-технічного характеру.

З точки зору словникового складу основна особливість авіаційного тексту полягає в максимальній насиченості спеціальною термінологією, характерною для цієї галузі. Терміном називається слово (словосполучення), що передає точну назву та опис певного поняття, що належить до тієї чи іншої сфери авіації.

Термінологічна лексика дає можливість найбільш точно, чітко та стисло викладати зміст цього предмета та забезпечує правильне розуміння сутності питання, що трактується. У спеціальній літературі авіаційної галузі терміни мають основне навантаження, посідаючи головне місце серед інших загальнолітературних службових слів. Від правильної побудови процесу залежить успіх перекладу. Для створення точного й послідовного процесу перекладу слід дотримуватись таких нескладних правил:

- 1) перший раз слід прочитати текст без словника і спробувати зрозуміти зміст тексту авіаційного спрямування, його побудову та наявність у ньому незнайомих термінів;
- 2) виділити в реченні смислові групи;
- 3) виділити головні члени речення;
- 4) виписати й перекласти всі незнайомі термінологічні одиниці;
- 5) перекладати текст, пам'ятаючи про особливості науково-технічного стилю в українській мові.

Оскільки науково-технічний текст авіаційної галузі насичений термінами, які несуть головне навантаження, вважаємо за необхідне розглянути питання термінології дещо детальніше. У науково-технічних текстах слова, як правило, багатозначні, тобто вони передають цілу низку значень, які доволі часто можуть різнитися. Візьмемо для прикладу суму значень слова *jet*, які концентруються навколо поняття «реактивний літак»: *випускання струменя, струмінь газу, форсунка, жиклер, сопло, реактивний двигун, реактивний літак*. Водночас слово *jet* володіє низкою переносних значень, які зберігають, хоча й більш віддалений, зв'язок з основним поняттям, наприклад, *jet lag* означає порушення режиму організму після прильоту, стан людини, що виникає в результаті швидкого перетину декількох часових поясів. Крім того, цьому слову притаманні значення «глибоко чорний колір», «гагат» (чорний бурштин), що зовсім не схоже на основні поняття й тлумачення слова.

Така багатозначність слів, притаманна художнім текстам, свідчить про багатство мовних вираз-

них засобів. Лексична багатозначність надає мові гнучкості та жвавості й дає змогу відтворювати найтонші відтінки думки, що є непритаманним науково-технічним текстам авіаційної галузі.

Саме тому основною вимогою до терміна є однозначність, тобто наявність лише одного встановленого значення. Фактично далеко не всі терміни відповідають цій вимозі навіть у межах авіаційної галузі. Те ж саме стосується авіаційних абревіатур, наприклад *MTTR* (*mean time to repair*) – 1. *середнє напруцювання до ремонту*; 2. *середній час ремонту* (Англійсько-український словник авіаційних термінів, 2009: 195). Досить часто зустрічається ситуація, коли розшифровка одного й того ж самого скорочення може мати кілька варіантів. У цьому разі не зовсім коректно буде говорити, що власне абревіатура є багатозначною, правильніше буде зазначити, що складові частини абревіатури можуть відображати різні термінологічні одиниці, наприклад *DA*: 1. *data available*; 2. *decision altitude*; 3. *drift angle* (Англійсько-український словник авіаційних термінів, 2009: 178); *FAM*: 1. *family of frequencies*; 2. *frequency-amplitude modulation* (Англійсько-український словник авіаційних термінів, 2009: 183); *PER*: 1. *personnel*; 2. *preliminary engineering report* (Англійсько-український словник авіаційних термінів, 2009: 199).

Така обставина зазвичай ускладнює роботу перекладача та є перешкодою для точного розуміння тексту. Проте з такої на перший погляд безвихідної ситуації є принаймні три рішення, а саме:

- 1) скористатися контекстом для того, щоб усвідомити, яке саме термінологічне словосполучення ховається за цим скороченням;
- 2) виконати описовий переклад;
- 3) опустити термінологічні одиниці, якщо це не спотворить змісту всього тексту.

Проте здебільшого свідомий вибір аналогу має диктуватися лише гарним знанням особливостей не лише авіаційної термінології, але й самої авіаційної галузі, тому активне співробітництво лінгвістів та професіоналів інших галузей науки свідчить про необхідність багатоаспектного аналізу спеціальної термінології (Єнчева, 2012).

Природа побудови та вживання скорочень найменувань різноманітна. Літерні скорочення широко застосовуються в авіаційній термінології як текстові скорочення, коди та науково-технічні терміни.

Одним зі способів творення авіаційних термінів є абревіація. Інтенсивне входження в ужиток абревіатур зумовлене передусім позамовними чинниками, зокрема активізацією міжнародних зв'язків

України в галузі літакобудування, організації повітряного руху, співпрацею держави з міжнародними організаціями ICAO, IATA. Поява значної кількості складних синтаксичних структур на позначення певних понять дещо переважує мову, робить її менш гнучкою, незручною для спілкування. До того ж деякі номінації настільки громіздкі, що ними послуговуватися дуже важко. У зв'язку з цим у сучасній мові діють інтралінгвальні чинники, найважливішим з яких є закон економії мовної енергії, мовних засобів (Горянцян, 2019).

Текстові скорочення використовуються під час багаторазового повторення терміна задля організації більш економного та зв'язного тексту. В цьому разі скорочення відбуваються по лінії збереження початкових літер терміна: *assigned altitude deviation* – *AAD* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–1), *circling guidance light* – *CGL* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–25), *distance from touchdown indicator* – *DFTI* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–35), *elevation differential area* – *EDA* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–39), *final approach point* – *FAP* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–45), *ground-based augmentation system* – *GBAS* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–53), *instrument landing system* – *ILS* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–63), *local mean time* – *LMT* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–74), *missed approach holding fix* – *MAHF* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–77), *noise abatement departure procedure* – *NADP* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–86), *oceanic control area* – *OCA* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–91), *precision approach terrain chart* – *PATC* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–97), *runway centre line light* – *RCLL* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–107), *simple approach lighting system* – *SALS* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–116), *tropical cyclone advisory centre* – *TCAC* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–130), *upper air route* – *UAR*, *visual flight rules* – *VFR* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–143), *world area forecast centre* – *WAFc* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–146), *yellow caution zone* – *YCZ* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–152).

Головним призначенням нормативно-технічної документації є надання чіткої, достовірної, юридично закріпленої інформації ICAO, рекомендацій, правил, вимог, об'єктивний опис ситуації в авіаційній галузі, постановка завдань та умов для їх вирі-

шення, а найголовніше, створення чіткої, зрозумілої структури для успішного й безпечного функціонування усієї авіаційної галузі та можливості уніфікованого здійснення регулярних, безпечних, економічно вигідних перевезень. Широке застосування аббревіація у вигляді умовних кодів отримала під час найменування серії літаків та гвинтокрилів. Близько до текстових скорочень знаходяться термінологічні скорочення. Різниця між ними полягає в тому, що текстове скорочення використовується для економії місця в тексті, тоді як створення термінологічних скорочень викликано необхідністю використання стислих термінів (Єнчева, 2012).

Характерною рисою термінологічної аббревіації є те, що вона використовується як паралельний варіант багатоконпонентних термінів. При цьому односкладові терміни не скорочуються, оскільки самі по собі достатньо зручні та стислі у використанні. Багатоконпонентні терміни, піддаючись компресії, утворюють нові слова, які відображають ті ж ознаки, що й вихідний термін: *AVGAS* – *aviation gasoline* (International Civil Aviation Vocabulary, 2007: 2–18), *TRANSLEV* – *transition level* (Англо-російсько-український тлумачний словник до мегамодульного навчального комплексу «Аеронавігація», 2007: 319).

Для термінологічного контексту характерною є семантико-синтаксична компресія, за якої багатоконпонентне термінологічне сполучення функціонує в усіченому вигляді: *аеромеханіка пружного ЛА* – *аеропружність ЛА*; *крило з ромбовидним профілем* – *ромбовидне крило*; *шарнірні з'єднання рулей та елеронів* – *шарніри рулей*; *шийка колінчатого валу* – *шейка валу* тощо. Екстралінгвістичні фактори свідчать про намір виразити поняттєвий зміст мінімумом мовних засобів, доцільність використання вкорочених форм термінологічних словосполучень пояснюється тим, що поняттєвий бік тексту не викривляється, контекстом виключається можливість неадекватного розуміння скорочених термінологічних словосполучень.

Активізація процесу компресії термінологічних словосполучень викликана такими чинниками:

1) існує необхідність збереження всіх ознак, які є у вихідному багатослівному терміні (до цього можна прагнути, але неможливо домогтися під час застосування звичайних способів словотворення);

2) величезні можливості англійської мови не завжди дають змогу підібрати граматичний спосіб для побудови односкладового терміна;

3) літерні скорочення є більш простим способом для автора (Халіновська, 2009).

Наступною тенденцією можна назвати нарощування поняттєвого змісту терміна. Так, осно-

вну класифікацію авіадвигунів можна представити таким чином: *piston engines (PE)*, *turboprop engines (TPE)*, *jet engine (JE)*. Ці терміни є ядром для утворення ще більш складних та багатоконпонентних найменувань за ознакою «рід – вид». Наприклад, *turboprop engine (TPE)*, *turboprop bypass engine (TPBPE)*, *turboprop engine with afterburner (TPEA)*. Розглянуті скорочення однозначні в межах цієї терміносистеми та володіють важливою термінологічною властивістю – стислістю. Використання аббревіатур як заміни терміна значно простіше, ніж побудова термінів за допомогою звичайних способів, що застосовують в англійській мові.

Однак кожне таке скорочення потребує попереднього розшифрування та пояснення того, що означає кожна літера окремо і якому повному терміну відповідає аббревіація загалом. Внутрішня форма таких аббревіатур забувається значно швидше, ніж загальноживане скорочення. Отже, аббревіація – це багатопланове явище, яке потребує розгляду різноманітних аспектів її утворення та функціонування технічної термінології, зокрема, в авіаційній галузі.

Отже, розглянувши особливості формування та функціонування скорочень авіаційних термінів, маємо також дослідити співвідношення кількості скорочень у двох спеціальних словниках; кореляцію окремих літер скорочень та відповідні їм слова; найбільш рейтингові/частотні лексичні одиниці, які породжують скорочення (Москаленко, 2013).

Загальна кількість відібраних скорочень становить 1 365 (Англійсько-український словник авіаційних термінів) і 1 278 (Англо-російсько-український тлумачний словник до мегамодульного навчального комплексу «Аеронавігація»).

У результаті тривалого дослідження були встановлені такі закономірності: літері *s* частіше відповідає слово *system*, було виявлено 69 таких відповідностей; літері *f* – *flight* – 47 відповідностей; літері *c* – *control* – 38 відповідностей; літері *r* – *radar* – 32 відповідності; літері *d* – *data* – 31 відповідність. Літера *a* з найбільшою вірогідністю означає *air*, що спостерігалось у 28 випадках, *t* – *traffic* – 23 випадки, *l* – *landing* – 22 випадки, *i* – *information* – 22 випадки, *n* – *navigation* – 21 випадок. Отже, користуючись результатами дослідження, можемо з вірогідністю визначити слова, які відповідають літерам скорочення, пробуваючи визначити його значення, якщо воно невідоме. Однак краще для досягнення цієї мети все ж таки використовувати спеціалізовані словники. Повні результати дослідження наведені в табл. 1.

Найбільш частотні відповідності деяких літер скорочень слів

Літера	Кількість термінів	Слово	Кількість відповідностей		Приклади
			(Гільченко, 2009)	(Бабак, 2007)	
A	300	Air	28	30	ARTCC – Air Route Traffic Control Center; AWB – air waybill; DNA – Air navigation directory; ELISA – air situation data generation.
B	34	Beacon	11	6	ABN – aerodrome beacon; BCN – beacon; RHB – radio homing beacon.
C	140	Control	38	30	PCZ – positive control zone; GC – guidance and control; DTCS – data transmission and control system.
D	95	Data	31	12	ADP – Automatic data processing; CDA – command and data acquisition; FDOD – flight data operation division.
E	54	Engine	10	1	EECS – electronic engine control system; ABE – air breathing engine; ME – main engine.
F	65	Flight	47	26	FIS – flight information service; EFAS – en-route advisory service; UFIR – upper flight information region.
G	38	Ground	15	8	GCA – ground control approach; GMC – ground movement controller; AGL – above ground level.
H	32	Height	19	10	CH – critical height; DH – decision height; HAA – height above aerodrome.
I	64	Information	22	13	FIS – flight information service; AEIS – aeronautical en-route information system; UIC – upper information center.
J	4	Jet	4	0	JP – jet pilot; JPL – jet propulsion laboratory; SSBJ – supersonic business jet.
K	14	Keying	6	0	A-BPSK – aviation binary phase shift keying; DCPSK – differentially coherent phase-shift keying; FSK – frequency shift keying.
L	28	Landing	22	15	LDA – landing distance available; ALS – automatic landing system; GPLS – glide-pass landing system.
M	75	Management	8	10	ASM – airspace management; DMS – data management system; FMD – flow management division.
N	40	Navigation	21	31	GPWS – ground proximity warning system; TACAN – tactical air navigation; MNPS – minimum navigation performance specification.
O	56	Operation	17	16	O&M – operation and maintenance; ADO – aerodrome operations; FOO – flight operations officer.
P	71	Power	13	4	PS – power supply; OAPWL – overall sound power level; APU – auxiliary power unit.
Q	20	Qualification	3	0	QTR – qualification test report; QTP – qualification test plan; CCQ – cross crew qualification.
R	78	Radar	32	36	RPS – radar position symbol; RAR – radar arrival route; ARSA – airport radar service area.

Літера	Кількість термінів	Слово	Кількість відповідностей		Приклади
			(Гільченко, 2009)	(Бабак, 2007)	
T	85	Traffic	23	36	TNI – traffic noise index; TIZ – traffic information zone; ARTC – air route traffic control.
U	33	Unit	14	5	ULD – unit load device; PU – power unit; FDSU – flight data storage unit.
V	40	Vertical	14	11	VSI – vertical speed indicator; VTO – vertical takeoff ; MVG – master vertical gyro.
W	22	Weight	16	13	WLP – weight limited pay load; OTOW – operational take-off weight; MTOW – maximum take-off weight.
Z	4	Zone	9	23	ZT – zone time; RRZ – radar regulation zone; SRZ – special rules zone.

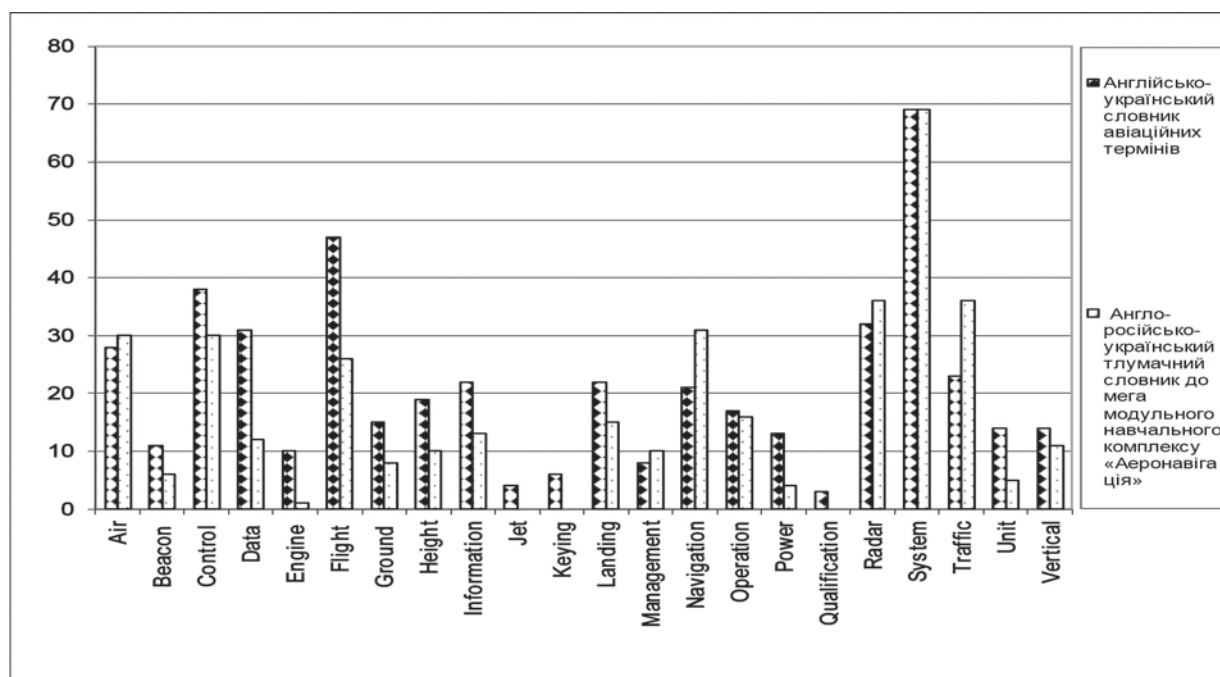

Рис. 1. Порівняльна діаграма кількості відповідностей у 2 словниках (Бабак, 2007; Гільченко, 2009)

На рис. 1 представлена порівняльна діаграма кількості відповідностей за двома вищезазначеними словниками.

З діаграми ми бачимо, що загалом кількість слів, що входять до складу аббревіатур/акронімів, в обох словниках майже однакова, за винятком таких слів, як *jet*, *keying*, *qualification*, які повністю відсутні в Англо-російсько-українському тлумачному словнику до мега модульного навчального комплексу «Аеронавігація», що пояснюється тим

фактом, що і в Англійсько-українському словнику авіаційних термінів вони присутні в невеликій кількості.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що якість виконання перекладу текстів авіаційної галузі значною мірою залежить від чіткого розуміння складових елементів термінологічної аббревіатури. За результатами дослідження встановлено, що основною вимогою до терміна є однозначність, проте навіть в авіаційній галузі, на жаль, існують

терміни, що потребують вибору вдалого еквівалента залежно від тематики та жанрових особливостей. Також досить важливо попереднього розшифрувати термінологічне скорочення та пояснити, що означає кожна літера, складова частина абревіатури, окремо і якому повному терміну відповідає абревіація загалом. Було проведено аналіз співвідношення кількості скорочень у двох спеціальних фахових авіаційних словниках, визначено кореляцію окремих літер скорочень та відповідні

їм слова, а також встановлено найбільш частотні лексичні одиниці, які породжують авіаційну термінологічну абревіатуру. Результати дослідження можна використовувати для того, щоби з високою вірогідністю визначити, яке саме слово приховується за літерою, складовою частиною термінологічної абревіатури, проте для більшої точності виконання перекладу авіаційних текстів необхідно обов'язково використовувати спеціалізовані технічні словники авіаційної галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єнчева Г. Переклад авіаційних термінологічних абревіатур та акронімів у нормативно-технічній документації. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2012. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psptkl_2012_22_8.
2. Москаленко О. До проблеми фонетичних особливостей авіаційної англійської мови ICAO. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_fi_2013_3_53.
3. Халіновська Л. Структура сучасних українських авіаційних термінів. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2009. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2009_20_186.
4. Англо-російсько-український тлумачний словник до мегамодульного навчального комплексу «Аеронавігація» / уклад. В. Бабак, В. Харченко, Ю. Зайцев. Київ, 2007. 328 с.
5. Гільченко Р. Англійсько-український словник авіаційних термінів. Київ, 2009. 280 с.
6. Горанця Л., Головнюва-Коппа О. Особливості перекладу абревіатур та скорочень у сфері авіації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. С. 64–66.
7. Щербина А. Переклад авіаційних термінологічних абревіатур. *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика* : збірник наукових праць. 2020. С. 79–84.
8. International Civil Aviation Vocabulary (Doc 9713). ICAO. 2007. Edition № 3. URL: <https://www.spilve.lv/library/various/Doc%209713.pdf>.

REFERENCES

1. Yencheva H. Pereklad aviatsiinykh terminolohichnykh abreviatur ta akronimiv u normatyvno-tekhnichnii dokumentatsii [Translation of aviation terminological abbreviations and acronyms in regulatory and technical documentation]. *Problemy semantyky, prahmatyky ta kohnityvnoi lnhvistyky*, 2012. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psptkl_2012_22_8 [in Ukrainian].
2. Moskalenko O. Do problemy fonetychnykh osoblyvostei aviatsiinoi anhliiskoi movy ICAO [To the problem of phonetic features of ICAO aviation English]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Filolohichni nauky*, 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_fi_2013_3_53 [in Ukrainian].
3. Khalinovska L. Struktura suchasnykh ukrainskykh aviatsiinykh terminiv [The structure of modern Ukrainian aviation terms]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Filolohichni nauky*, 2009. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2009_20_186 [in Ukrainian].
4. Anhlo-rosiisko-ukrainskyi tлумachnyi slovnyk do meha modulnoho navchalnoho kompleksu “Aeronavihatsiia” [English-Russian-Ukrainian explanatory dictionary for the mega modular educational complex “Aeronavigation”] / uklad. V. Babak, V. Kharchenko, Yu. Zaitsev. Kyiv, 2007. – 328 p.
5. Hilchenko R. Anhliisko-ukrainskyi slovnyk aviatsiinykh terminiv [English-Ukrainian dictionary of aviation terms]. Kyiv, 2009. – 280 p.
6. Horantsian L. Osoblyvosti perekladu abreviatur ta skorochen u sferi aviatsii [Features of translation of abbreviations and acronyms in the field of aviation]. *Naukovyi visnyk Mizhnarod-noho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia*, 2019. pp. 64–66 [in Ukrainian].
7. Shcherbyna A. Pereklad aviatsiinykh terminolohichnykh abreviatur [Translation of aviation terminological abbreviations]. *Fakhovy ta khudozhnii pereklad: teoriia, metodolohiia, praktyka: zbirnyk naukovykh prats*, 2020. pp. 79–84 [in Ukrainian].
8. International Civil Aviation Vocabulary (Doc 9713). Edition № 3. 2007. URL: <https://www.spilve.lv/library/various/Doc%209713.pdf>.